

A Critique of the Translation and Equivalence of Military Terms and Concepts Based on Newmark's Theory

Mohammad Kabiri*

Corresponding author, Assistant Professor, Department of Arabic Language and Literature, National Defense University, Tehran, Iran; m.kabiri14@gmail.com

Ali Purhamdani

PhD in Arabic Language and Literature, National Defense University, Tehran, Iran; ali.purhamdani@gmail.com

Abstract

The translation and equivalence of military vocabulary and terminology involve specific and sensitive challenges. Differences in military rank systems between Arab countries and Iran, variations in organizational and structural arrangements, and divergences in the classification of sensitive information are among the key issues addressed in this study. Accurate translation, equivalence, and proper understanding of military ranks, institutional structures, and information classification systems in Arab countries and Iran can have significant consequences, potentially affecting relations and decision-making at the national level. Since the authors argue that such concepts should be translated according to their functional equivalence and institutional status in both the source and target contexts, Peter Newmark's translation theory provides a particularly relevant analytical framework. Adopting a descriptive-analytical approach grounded in Newmark's theory, this study critiques existing translations and equivalence choices in three main domains: military ranks, organizational structures, and information classification. Part of the findings suggests that ملازم should be translated as *Second Lieutenant*, ملازم اول as *First Lieutenant*, عميد as *Brigadier General*, لواء as *Major General*, فريق as *Lieutenant General*, and فريق اول as *General*. The study further recommends that translators examine foreign information classification systems with great precision and determine appropriate equivalents based on the degree of information sensitivity and the definitions of confidentiality in both countries.

Keywords: translation criticism; equivalence; military terminology; Newmark's theory

Cite this paper as follows: Kabiri, M., & Purhamdani, A. (2025). A critique of the translation and equivalence of military terms and concepts based on Newmark's theory. *Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, 15(33), 237-260. <https://doi.org/10.22054/rctall.2026.88821.1814>

Received: October 13, 2025 ■ Revised: December 16, 2025 ■ Accepted: February 01, 2026

Translation Researches in the Arabic Language and Literature is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Introduction

The accurate identification of equivalents and the precise selection of terminology and concepts constitute one of the most important domains of translation, a task that requires careful attention to numerous factors. A deep understanding of both the source and target cultures, rather than languages alone, is arguably the most essential requirement for translating specialized terms and concepts accurately. Other considerations, such as the novelty of a term, the absence of an established equivalent in the target culture, the obsolescence of words and expressions used in specific historical periods due to political or institutional change, and the transformation or dissolution of organizations, can significantly affect the process of terminology selection and equivalence finding.

The translation and equivalence of military terms, concepts, and vocabulary between Persian and Arabic is a particularly important issue which, given Iran's geographical position and military doctrine as well as those of neighboring countries, assumes even greater significance. In translation practice, whether in written translation or interpretation, the translator inevitably encounters two distinct cultures, and the process must be carried out with a comprehensive understanding of both. Nevertheless, translators may face serious challenges in identifying precise equivalents for certain words and expressions. Familiarity with military rank systems, organizational hierarchies, and methods of classifying sensitive information, matters that are closely linked to a country's armed forces, represents one of the most demanding aspects of translating military discourse between Persian and Arabic.

This study adopts a descriptive–analytical methodology grounded in Peter Newmark's theoretical framework in order to evaluate translation and equivalence issues related to military concepts and terminology. The analysis draws on materials from *Farhang-e Estelahat-e Mo'aser* (Mirzaei), *Al-Rā'id* by Jibrān Mas'ūd (trans. Anzābi-Nezhād), *Farhang-e Mo'āser-e Miyāneh* ('Abdolnabi Qayyem), *Farhang-e Mo'āser* (Āzartāsh Āzarnoush), and *Farhang-e Vāje-hā va Estelahāt-e Nezāmi* (Kabiri), with the aim of proposing practical solutions to address or reduce existing challenges.

Literature Review

Zarei, Afzali, and Niazi (2021), in an article entitled “Pathology of the Process of Selecting Military Ranks in Arabic Dictionaries,” examined both general and specialized dictionaries and the methods used to establish terminological equivalents. One of their main conclusions is that the most effective approach to selecting equivalents for military ranks is equivalence selection based on prior knowledge of the military ranking systems of Iran and Arab countries.

Iravani (2021) has also contributed to this field in his article “The Influence of the Arabic Language on Military Word Formation and Terminology Selection in Persian”. He investigates the impact of Arabic on Persian military terminology across different historical periods and shows that many earlier terms have become obsolete due to changes in warfare, military equipment, and social conditions, while some historical terms have been retained with modified meanings.

Kovvari, Gangi, and Tahmasebi (2019), in their article “The Challenges of Oral Interpretation from Persian to Arabic: A Case Study of Military Discourse,” address both linguistic and extralinguistic challenges in the translation of military terminology. Their findings indicate that the most significant non-linguistic challenges include the omission of information due to rapid speech in the source language, cultural differences between the two countries, and shortcomings in the performance of bilingual interpreters.

Research Methodology

Drawing on Newmark’s theoretical framework and employing a descriptive–analytical approach, this study critically examines existing translations and equivalence choices in three interrelated domains: translation practice, equivalence selection, and the accurate understanding of military ranks, organizational structures of selected institutions, and systems of information classification in Iran and Arab countries.

More specifically, the research evaluates translation and equivalence challenges related to military concepts and terminology as presented in *Farhang-e Estelahat-e Mo‘aser* (Mirzaei), *Al-Rā’id* by Jibrān Mas‘ūd (trans. Anzābi-Nezhād), *Farhang-e Mo‘āser-e Miyāneh* (‘Abdolnabi Qayyem), *Farhang-e Mo‘āser* (Āzartāsh Āzarnoush), and *Farhang-e Vāje-hā va Estelahāt-e Nezāmi* (Kabiri), and proposes solutions to resolve or mitigate the identified problems.

Research Findings

With regard to the establishment of equivalents for military ranks between Arab countries and Iran, it should be noted that while the ranks of Field Marshal and Army General exist in several Arab countries, in Iran the ranks of *Sarlashkar* (Major General) and *Sartip* (Brigadier General) constitute the highest senior ranks. Accordingly, it is proposed that *Mulāzim* be translated as *Second Lieutenant*, *Mulāzim Awwal* as *First Lieutenant*, *‘Amīd* as *Second Brigadier General*, *Liwa’* as *Brigadier General*, *Farīq* as *Major General*, and *Farīq Awwal* as *Lieutenant General*. These renderings are considered the most appropriate equivalents for higher-ranking military positions across Arabic and Persian contexts. The study emphasizes that *Sartip-e Dovvom* should under no circumstances be translated as *‘Amīd Thānī*, since such a rendering is not meaningful for Arabic-speaking audiences. At the lieutenant level, it is also suggested that *Mulāzim* be translated as *Second Lieutenant* and *Third Lieutenant* as *Nā’ib Dābiṭ*.

Regarding organizational and structural differences, translators must identify the precise institutional equivalent within the target system, a task that requires a thorough understanding of the duties, functions, and missions of the relevant organization. Special attention should be paid to institutions that appear lexically similar across languages, as superficial resemblance may lead to conceptual misinterpretation. For example, when translating the name of a security institution in an Arab country, translators are advised to familiarize themselves with other security bodies operating within that system in order to avoid inaccurate renderings.

With respect to the classification of security-related information, each country applies its own system, which in Iran appears to be comparatively more complex. Translators are therefore

advised to study the information-classification systems of other countries carefully and to determine appropriate levels based on information sensitivity, definitions of confidentiality, and the potential consequences of disclosure or unauthorized access. The categories *Confidential* and *Top Secret* present particular difficulties, as the latter does not exist in the classification systems of many Arab countries. In such cases, the appropriate classification should be determined by considering the scope and severity of the consequences associated with information confidentiality in the source context.

نقد ترجمه و معادلیابی اصطلاحات و مفاهیم نظامی با تکیه بر نظریه نیومارک

نویسنده مسئول، استادیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران
m.kabiri14@gmail.com

محمد کبیری *

دانش‌آموخته دکتری زبان و ادبیات عربی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران
ali.purhamdanian@gmail.com

علی پورحمدانیان

چکیده

ترجمه و معادلیابی واژگان و اصطلاحات نظامی چالش‌های مخصوص خود را دارد. اختلاف درجات نظامی کشورهای عربی با ایران، تفاوت سازمانی و ساختاری و اختلاف در طبقه‌بندی اطلاعات حساس موضوعاتی است که پژوهشگران این مقاله به دنبال نقد و بررسی ترجمه و معادلیابی اصطلاحات و مفاهیم مربوط به آن‌ها هستند. ترجمه، معادلیابی و فهم دقیق درجات نظامی، ساختار سازمانی برخی نهادها و همچنین کیفیت طبقه‌بندی اطلاعات در کشورهای عربی و ایران می‌تواند حتی در سرنوشت دو ملت تأثیرگذار واقع شود. از آن جایی که نویسندگان این پژوهش معتقدند این مضامین بایست بر اساس کفویت و جایگاهشان در کشور مبدأ و مقصد ترجمه شوند، نظریه پیتر نیومارک از مهم‌ترین نظریاتی است که در این باب مطرح شده است. این پژوهش با تکیه بر نظریه نیومارک و با به کارگیری روش توصیفی تحلیلی درصدد نقد ترجمه و معادلیابی‌های صورت گرفته در حوزه‌های سه‌گانه است. بخشی از نتایج این پژوهش حاکی از آن است که بهتر است درجه ملازم به ستوان دوم، ملازم اول به ستوان یکم، عمید به سرتیپ دوم، لواء به سرتیپ، فریق به سرلشکر و فریق اول به سپهد ترجمه گردد چنانکه توصیه می‌شود مترجم با دقت نظر بسیار بالایی طبقه‌بندی اطلاعات دیگر کشورها را مطالعه کند و بر مبنای حساسیت اطلاعات و تعریفی که از محرمانگی در دو کشور ارائه می‌گردد آن‌ها را طبقه‌بندی کند.

کلیدواژه‌ها: نقد ترجمه، معادلیابی، اصطلاحات نظامی، نظریه نیومارک

استناد به این مقاله: کبیری، محمد، و پورحمدانیان، علی (۱۴۰۴). نقد ترجمه و معادلیابی اصطلاحات و مفاهیم نظامی با تکیه بر نظریه نیومارک. *دوفصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*، ۱۵ (۳۳)، ۲۶۰-۲۳۷.

<https://doi.org/10.22054/rctall.2026.88821.1814>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۲۱ ■ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۹/۲۵ ■ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۱۲

مقدمه

معادلیابی و واژه‌گزینی دقیق اصطلاحات و مفاهیم از حوزه‌های بسیار مهم ترجمه است که انجام آن مستلزم توجه به نکات متعددی است. آشنایی و اشراف بر فرهنگ مبدأ و مقصد، افزون بر دانش زبانی چه بسا مهم‌ترین پیش نیاز ترجمه تخصصی اصطلاحات و مفاهیم باشد. البته چالش‌های مربوط به واژه‌گزینی و معادلیابی میان دو زبان به این مورد محدود نمی‌شود. عوامل دیگری از قبیل نو بودن یک واژه، نبود معادل آن در فرهنگ مقصد، منسوخ شدن برخی واژگان و اصطلاحات به کار گرفته شده در یک بازه زمانی به اقتضای شرایط سیاسی و تاریخی، تغییر و فروپاشی سازمان و.. می‌تواند در فرآیند واژه‌گزینی و معادلیابی مؤثر واقع شود. پیرامون ضرورت ترجمه و انجام دقیق آن «پل انگل مدعی است که آینده جهان ممکن است وابسته به ترجمه دقیق یک کلمه باشد؛ این ادعا در هیچ جا بهتر از موقعیت شکننده خاورمیانه چهره نمی‌نماید» (گنتزلر، ۱۳۸۰: ۱۳۷). ترجمه و معادلیابی اصطلاحات، مفاهیم و واژگان حوزه نظامی بین دو زبان فارسی و عربی مسأله بسیار مهمی است که با توجه به موقعیت جغرافیایی و دکترین نظامی ایران و کشورهای همجوار اهمیتی دو چندان می‌یابد. از آنجایی که در حوزه ترجمه، چه ترجمه واژگان، مفاهیم و اصطلاحات و چه ترجمه شفاهی مترجم با دو فرهنگ روبه‌رو است و این مهم بایست با شناخت کامل دو فرهنگ صورت گیرد اما گاه مترجم در معادلیابی دقیق واژگان و اصطلاحات با چالش‌هایی مواجه می‌گردد. مسأله شناخت ساختار درجات نظامی، ساختار سازمانی و همچنین طرز طبقه بندی اطلاعات حساس که عمدتاً به نیروهای نظامی و مسلح یک کشور مربوط می‌شود بخشی از موضوعات چالش‌برانگیزی است که در ترجمه مباحث نظامی میان دو زبان فارسی و عربی مطرح می‌گردد. بدیهی است که خطا در ترجمه اصطلاحات و مفاهیم نظامی و مهم‌تر از آن معادلیابی و واژه‌گزینی نادرست می‌تواند بر ارتباطات دو کشور سایه بیافکند چنانکه ترجمه درست و دقیق این اصطلاحات و مفاهیم می‌تواند بر غنای زبان مبدأ بیافزاید. این پژوهش بر آن است تا با روش توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر آراء و نظرات پیتیر نیومارک^۱ به نقد ترجمه و معادلیابی برخی چالش‌های مربوط به ترجمه مفاهیم و اصطلاحات حوزه نظامی مذکور در فرهنگ اصطلاحات معاصر (میرزایی)، فرهنگ الرائد جبران مسعود (ترجمه انزایی نژاد)، فرهنگ معاصر میانه (عبدالنبی قیّم) و فرهنگ معاصر (آذرتاش آذرنوش) و فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات نظامی (کبیری) بپردازد و راه حلی مؤثر برای رفع و یا کاستن آن‌ها ارائه دهد.

پیشینه پژوهش

هر چند پژوهش‌های بسیاری پیرامون چالش ترجمه اصطلاحات و مفاهیم نظامی بین زبان عربی و فارسی صورت نگرفته و تلاش‌ها بیشتر معطوف به فرهنگ‌نویسی در این زمینه بوده است، و این مورد خود حکایت از کم توجهی به این حوزه مهم دارد اما مقالاتی نیز در این زمینه یافت می‌شود که می‌توان به آن‌ها اشاره داشت:

^۱ Newmark, P.

فاطمه زارعی، علی افصلی، و شهریار نیازی در مقاله‌ای با عنوان «آسیب‌شناسی فرآیند واژه‌گزینی درجات نظامی در واژه‌نامه‌های عربی» به بررسی واژه‌نامه‌های عمومی و تخصصی و روش معادل‌یابی آن‌ها پرداخته‌اند. از نتایج این پژوهش می‌توان اشاره داشت که بهترین شیوه گزینش معادل برای اصطلاحات درجات نظامی «معادل‌گزینی پس از شناخت الگوی درجات نظامی ایران و کشورهای عربی» است و اینکه اغلب واژه‌نامه‌های عمومی دانش کافی از حیطه تخصصی نداشته و اصطلاحات و مفاهیم این حوزه را با دقت نظر مورد بررسی قرار نداده‌اند.

محمدرضا ایروانی از دیگر پژوهشگرانی است که مقاله‌ای با عنوان «تأثیر زبان عربی بر واژه‌سازی و واژه‌گزینی نظامی در زبان فارسی» نوشته است. ایروانی در پژوهش خود در پی تأثیر زبان عربی بر واژه‌گزینی نظامی زبان فارسی در دوره‌های تاریخی مختلف است. از نتایج این تحقیق می‌توان اشاره داشت که بسیاری از واژگان نظامی گذشته به دلیل تغییر شیوه‌های جنگ، تغییر تجهیزات و سایر علل اجتماعی، امروزه متروک شده‌اند چنانکه برخی واژه‌های نظامی گذشته در معانی جدید به کار گرفته شده است.

علی کواری، نرگس جنگی و عدنان طهماسبی نیز در مقاله «چالش‌های ترجمه همزمان از زبان فارسی به عربی» مطالعه موردی: گفتمان نظامی^۱ به چالش‌های زبانی و غیر زبانی ترجمه اصطلاحات نظامی پرداخته‌اند. نویسندگان پژوهش به این نتیجه رسیده‌اند که حذف و از دست دادن برخی از اطلاعات مهم و اساسی، عدم آشنایی با واژگان و اصطلاحات نظامی و نیز افزایش نابجا در ترجمه مهم‌ترین چالش‌های زبانی است. بنا بر نتایج این پژوهش مهم‌ترین چالش‌های غیر زبانی را می‌توان حذف بخشی از اطلاعات به سبب سرعت سخنران در زبان مبدأ، تفاوت فرهنگی میان دو ملت و نیز ضعف عملکرد مترجم دو زبانه بیان کرد.

هر چند برخی پژوهش‌های مذکور به مسأله اختلاف درجات نظامی و چالش ترجمه آن‌ها پرداخته اما مسأله تفاوت سازمانی و ساختاری و همچنین ترتیب‌بندی اطلاعات مغفول مانده است. این پژوهش در صدد آن است که به بررسی و حل برخی چالش‌های مربوط به ترجمه این حوزه بر اساس نظریه نیومارک پردازد.

نظریه نیومارک و ترجمه بین فرهنگی

نیومارک در فصل «ترجمه و فرهنگ» کتابش^۱، سخن از چالش‌های ترجمه واژگان، مفاهیم و اصطلاحات فرهنگی به میان می‌آورد و راه‌حلهایی نیز برای رفع این چالش‌ها ارائه می‌دهد. وی با تأثیرپذیری از ناید^۲ طیف‌های فرهنگی را در چهار مورد بر می‌شمارد؛ «۱. بوم‌شناسی ۲. فرهنگ مادی ۳. فرهنگ اجتماعی ۴. نهادها، هنجارها، فعالیت‌ها، رویه‌ها و مفاهیم» (نیومارک، ۲۰۰۶: ۱۵۱). وی با ذکر و شرح مثال‌های بسیاری به چگونگی ترجمه و معادل‌یابی اصطلاحات موضوعات مذکور بر اساس روش‌ها و فنون مختلف ترجمه‌ای که در فصول اول کتاب خود ارائه داده است، می‌پردازد.

^۱ A Textbook of Translation

^۲ Nida, E.

او عناوین فرعی طیف‌های فرهنگی را به شرح ملاحظات عمومی، محیط، فرهنگ مادی، فرهنگ اجتماعی، نهاد اجتماعی (سیاسی و اداری)، اصطلاحات تاریخی، بین‌المللی، دینی و فنی و ایما و اشاره و آداب و رسوم دسته‌بندی می‌کند (رجوع شود به: همان: ۱۶۵-۱۵۳). برای مثال نیومارک در شرح و بسط مفهوم فرهنگ مادی و انواع آن از فرهنگ غذایی صحبت می‌کند. او می‌گوید: «در زبان انگلیسی، اصطلاحات غذایی دیگری در دسته بندی متفاوتی وجود دارد. کلمه ماکارونی در سال ۱۶۰۰ و اسپاگتی در سال ۱۸۰۰ به وجود آمد. با این حال، راویولی و پیتزا جدید هستند. بسیاری از اصطلاحات ایتالیایی و یونانی دیگر نیاز به توضیح دارند. اصطلاحات غذایی اغلب اشتباه ترجمه می‌شوند و فرانسوی‌ها تنها کسانی هستند که تلاش مداومی برای بومی‌سازی آنها انجام می‌دهند: (روزبیف، rosbif)، (روست بیف، roast beef): (گوشت گاو کبابی) / (choucroute، کلم ترشی): (کلم پیچ سرکه‌ای)» (همان: ۱۵۵).

نیومارک در آراء خود از مترادف فرهنگی سخن می‌گوید و تکیه بر مترادف‌های فرهنگی را در ترجمه و البته در برخی مواقع مشروع می‌داند. وی معتقد است: «این رویه یک ترجمه تقریبی است که کلمه را به یک اصطلاح فرهنگی در زبان مقصد تبدیل می‌کند. این ترجمه معمولاً در متون عمومی، تبلیغات و اطلاع‌رسانی و همچنین در توضیحات مختصر برای خوانندگانی که با فرهنگ مورد نظر ناآشنا هستند، استفاده می‌شود. این ترجمه تأثیر ابزاری بیشتری نسبت به اصطلاحات فرهنگی خنثی دارد. به ندرت مترادف‌های صرفاً کاربردی و به ندرت توصیفی است» (نیومارک، ۲۰۰۶: ۳۰). هر چند نیومارک صحبت واضحی از چگونگی معادل‌یابی اصطلاحات نظامی به میان نیاورده اما می‌گوید: «در خلاصه‌ای که از ترجمه کلمات فرهنگی و اصطلاحات نهادی (سازمانی) ارائه دادم، پیشنهاد می‌کنم که مناسب‌ترین راه‌حل برای مشکلات ترجمه در اینجا، نه چندان مبتنی بر هم‌آیندها یا بافت زبانی یا موقعیتی (اگرچه این‌ها جایگاه خود را دارند) بلکه بیشتر مبتنی بر خوانندگان (که معمولاً سه دسته‌اند: افراد متخصص، عموم مردم تحصیل‌کرده و افراد بدون تحصیلات) و محیط است» (نیومارک، ۲۰۰۶: ۱۶۵).

نیومارک رویه‌های ترجمه اصطلاحات فرهنگی را در تکنیک‌های «انتقال (وام‌گیری)، معادل فرهنگی، خنثی‌سازی ترجمه (ذکر معادل‌های کارکردی و توصیفی)، ترجمه تحت‌اللفظی، ترجمه موقت، بومی‌سازی، تحلیل محتوا، حذف، دوگانه‌ها، ترجمه استاندارد مقبول، یادداشت‌ها، اضافات و توضیحات» خلاصه می‌کند. البته شایان ذکر است که تکنیک‌هایی که نیومارک به طور عام برای ترجمه ارائه می‌دهد به موارد مذکور محدود نمی‌گردد و از آن‌ها فراتر می‌رود. رویه‌های ترجمه ارائه شده توسط نیومارک برای متون و اصطلاحات فرهنگی به طور مختصر بدین شرح می‌باشد:

وام‌گیری (انتقال): آوردن کلمه از زبان مبدأ به متن زبان مقصد.

معادل فرهنگی: ترجمه واژه‌ای فرهنگی از زبان مبدأ به واژه‌ای فرهنگی در زبان مقصد.

معادل کارکردی: روشی برای ترجمه واژگان فرهنگی که در آن یک واژه فرهنگی به همراه واژه‌ای جدید به کار گرفته می‌شود.

معادل توصیفی: ترجیح دادن توصیف بر کارکرد واژه یا اصطلاح.

ترجمه موقت: کاربرد یک واژه سازمانی جدید و قرار دادن آن در گیومه به قصد تغییر دادن آن در فرصت‌های بعد.

بومی‌سازی: مطابقت دادن واژه زبان مبدأ با تلفظ طبیعی و سپس با ریخت طبیعی (شکل واژه‌ها).

تحلیل محتوا: تفکیک یک واحد واژگانی به اجزای معنایی آن. برای مثال ترجمه یک واحد به دو، سه یا چهار واحد جداگانه.

فرآیندهای دوگانه: بهره گرفتن از دوگانه‌ها و یا چندگانه‌ها به منظور روشن‌تر شدن ترجمه.

حذف: حذف همه اصطلاح به دلیل نداشتن معادل در فرهنگ مقصد.

ترجمه مقبول: به کارگیری ترجمه رسمی ارائه‌شده توسط سازمان‌های رسمی. البته مترجم می‌تواند عدم موافقت خود را با این نوع ترجمه اعلام دارد.

یادداشت‌ها، اضافات و توضیحات: اطلاعات اضافه‌ای است که مترجم به قصد واضح‌تر شدن ترجمه ارائه می‌کند (رجوع شود به: همان: ۱۶۶).

چالش‌های ترجمه و معادلیابی مفاهیم و اصلاحات نظامی

همانطور که اشاره شد، اختلاف درجات و سیستم نظامی، تفاوت‌های سازمانی و ساختاری و طبقه‌بندی اطلاعات موضوعاتی است که این پژوهش درصدد نقد و بررسی ترجمه و معادلیابی آن‌ها است.

اختلاف درجات و سیستم نظامی

مسئله تفاوت در ترتیب و معادلیابی درجات نظامی از چالش‌هایی است که مترجم را گاه سر در گم می‌کند. آنچه این چالش را در ترجمه میان زبان فارسی و عربی دو چندان می‌کند این است که مترجم در مقابل یک الگوی درجه بندی جامعی نیست که در همه کشورهای عربی مورد استفاده قرار گیرد تا بتواند معادلیابی دقیقی برای آن انجام دهد و «با وجود اینکه بیشتر کشورهای عربی درصدد یکسان‌سازی درجات خود طبق استاندارد و عرف جوامع عرب زبان بودند، اما پیوسته تفاوت‌های جزئی در ساختار، سلسله‌بندی و تعداد درجات به چشم می‌خورد که دشواری کار مترجمان را دو چندان کرده است.» (افضلی و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۰۶). البته این چالش نیز تا حدودی در سیستم درجات نظامی ایران مشاهده می‌گردد. برای مثال برخی درجات نظامی ایران در سیستم جهانی تعریف نشده و پس از پیروزی انقلاب اسلامی به ساختار درجات نظامی اضافه شده‌اند.

معادل‌های ارائه شده نشان می‌دهد در ترجمه درجات نظامی، بدون در نظر گرفتن جایگاه رتبه نظامی و همچنین محیط و درک و فهم خواننده و یا شنونده از آنچه ما در صدد نقلش هستیم، نمی‌توانیم معادل‌یابی دقیقی انجام دهیم.

جدول ذیل به ترجمه و معادل‌یابی والاترین درجات نظامی از زبان عربی به زبان فارسی بر اساس فرهنگ‌های مختلف لغت و از بالاترین درجه به پایین‌ترین درجه می‌پردازد:

جدول شماره ۱

اصطلاح تخصصی	فرهنگ اصطلاحات معاصر (میرزایی)	فرهنگ الرائد جبران مسعود (ترجمه انزایی نژاد)	فرهنگ معاصر میانه (عبدالنبی قیّم)	فرهنگ معاصر (آذرناش آذرنوش)	فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات نظامی (کبیری)
مشیر	۱. مشاور، رایزن ۲. (سیاست) وزیر مشاور. ۳. (نظامی) سپهبد	ارتشبد، درجه‌ای بالاتر از وزیر، رایزن و مشاور ویژه سلطان	(نظامی): مارشال، سپهبد.	ارتشبد (مصر)، عراق، ۱۹۳۳؛ دریاسالار (مصر، ۱۹۳۳م) دریاسالار (مصر ۱۹۳۹م)	ارتشبد؛ مارشال (مصر؛ عراق دریاسالار ۱۹۳۳م) دریاسالار (مصر ۱۹۳۹م)
فریق اول				سرتیپ	سپهبد
فریق	(ارتش) سرلشکر	سرلشکر	(ارتش): سرلشکر	تقریباً سرتیپ؛ نایب دریاسالار، دریابان	سرلشکر
لواء	(نظامی): سرلشکر	ژنرال. امیر اللواء: سرلشکر	(نظامی): سرلشکر	سرلشکر (نظ.، مصر)، دریادار (مصر)	درفش لشکریان، سرتیپ
عمید	نظامی: سرتیپ	سرتیپ	(نظامی) سرتیپ	تقریباً: سرگرد (مصر، ۱۹۳۹)، تقریباً: سرتیپ (عراق)	سرتیپ دوم
عقید	نظامی: سرهنگ، فرمانده لشکر	سرهنگ، نایب سرهنگ	(نظامی) سرهنگ	سرهنگ دوم (عراق)، سرهنگ (مصر و سوریه)	سرهنگ تمام، سرهنگ دوم (سابقاً عراق)
مقدم	نظامی: سرگرد در مصر و سوریه و سرهنگ دوم در عراق	از عنوان های ارتشی، سرهنگ دوم	(نظامی) سرگرد (در مصر و سوریه)،	(رتبه نظامی) سرهنگ دوم (عراق) و سرگرد (مصر و سوریه)	۱. سرهنگ دوم ۲. سرگرد (مصر و سوریه)

		سرهنک دوم (در عراق)			
رائد	نظامی: سرگرد	سرگرد	(نظامی) سرگرد	سرگرد (مص)، سرگرد (نظ.)	سرگرد
نقیب	نظامی: سروان	از رتبه‌های نظامی، سروان	(نظامی) سروان	افسر، سروان، افسر نیروی دریایی، افسر سواره نظام (مصر، ۱۹۳۹)	۱. سروان. ۲. افسر نیروی دریایی
ملازم اول	(نظامی): ستوان یکم		ملازم اول: ستوان یکم		ستوان یکم
ملازم	(نظامی): ستوان	درجه‌ای ارتشی، ستوان	(نظامی) ستوان	ستوان (مصر، تونس)	ستوان دوم

بر اساس جدول فوق، ملاحظه می‌شود که در معادل‌یابی درجات نظامی ستوان یکم تا سرهنکی، کمترین تفاوت و اختلاف وجود دارد. اما تفاوت اساسی در درجه ستوان دومی و سومی، و نیز سرتیپ دومی به بالا می‌باشد. و این تفاوت در میان بسیاری از فرهنگ‌نویسان وجود دارد و از علل اصلی آن نیز نبود یک الگوی واحد و یکپارچه برای درجات نظامی در کشورهای عربی و نیز تفاوت در فرهنگ سازمانی و ساختار نظامی ایرانی - عربی است.

در خصوص درجه ستوان سومی باید به این نکته اشاره داشت که این درجه در ساختار درجه‌بندی ایران پیش از انقلاب اسلامی وجود نداشته است^۱، و درجه ستوان دومی به عنوان اولین درجه افسری، افسران را از درجه‌دارن متمایز می‌نمود. با بررسی‌های انجام شده مشخص گردید که این درجه پیش از این تحت عنوان ستوانیار ذیل طیف درجه‌داری قرار داشت و بالاترین درجه در این طیف به شمار می‌رفت و معادل درجه «نائب ضابط» در عربی بوده است. اما با تغییرات انجام شده به عنوان اولین درجه افسری در ساختار درجه‌های نظامی ایران قرار گرفت. با این وجود به نظر می‌رسد می‌توان همچنان درجه ستوان سومی را معادل تقریبی درجه «نائب ضابط» در نظر گرفت هر چند این دو از نظر طیف افسری و درجه داری در دو ساختار ایرانی و عربی با هم متفاوت‌اند.

^۱ بنابراین «نیروهای مسلح عربی یک درجه ستوانی کمتر از ایران دارند و پس از ملازم که عموماً پایین‌ترین درجه ستوانی است، درجه ملازم اول و سپس «نقیب» به معنای سروان و با معادل سروان پاسدار در سپاه پاسداران و ناوسروان در نیروی دریایی قرار دارد.» (افضلی و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۰۸).

همچنین با توجه به اینکه درجه ستوان دومی به عنوان درجه‌ای که یک افسر پس از گذراندن دوره چهار ساله آموزش در دانشگاه‌های افسری به آن نائل می‌شود که این مسأله با درجه ملازم در عربی صدق می‌کند لذا می‌توان درجه ستوان دومی را معادل درجه «ملازم» در نظر گرفت.

البته به دلیل تغییر در درجات نظامی ایران اضافه شدن درجه ستوان سومی به طیف درجات افسری علاوه بر اینکه فرآیند تطبیق درجات نظامی ایران با درجات کشورهای عربی و حتی غیر عربی دشوار شده بلکه در شکل و نشان درجه‌ها نیز تفاوت ایجاد شده است، به نحوی که تعداد ستاره‌های هر درجه در معادل‌های خود متفاوت است:

جدول شماره ۲

ردیف	درجه	معادل مفهومی	مصر	عربستان	عراق	ایران
۱	مُلازِم	ستوان دوم				
۲	مُلازِمِ اوّل	ستوان یکم				
۳	نَقِیب	سروان				

چالش اساسی دیگر در ترجمه درجات نظامی عالی یعنی درجه سرتیپ دوم تا درجه ارتشبد است. آنچه این چالش را دو چندان می‌سازد درجه سرتیپ دومی است که پس از انقلاب اسلامی به ساختار درجات نیروهای مسلح ایران اضافه شده است. درجه سرتیپ دوم پایین‌ترین درجه طیف امیران ارتش است که تنها در الگوی درجات جمهوری اسلامی ایران وجود دارد و طیف ژنرال‌های ارتش دیگر کشورها از درجه سرتیپی آغاز می‌شود. معادل درجه سرتیپ دوم در سپاه پاسداران «سرتیپ دوم پاسدار» و در نیروی دریایی ارتش «دریادار دوم» است. (رستمی، ۱۳۸۶: ۷۸). این مسأله ارائه معادل مناسب برای این درجه را با مشکل مواجه کرده است؛ چرا که بسیاری معتقدند به علت نبود این درجه در کشورهای عربی نبایست ترجمه گردد و یا اینکه درجه «لواء» را برای آن در نظر گرفته‌اند؛ و این درحالیست

که درجه «لواء» تناسب بیشتری با درجه «سرتیپی» دارد. برخی نیز برای هر دو درجه «سرتیپ دومی و سرتیپی» از درجه «لواء» استفاده می‌کنند و برخی دیگر نیز عبارت «عمید ثانی» را برای «سرتیپ دومی» ساخته‌اند که اساساً در فرهنگ عربی کاربرد ندارد و برای مخاطب عرب نامأنوس است. بالطبع هیچ کدام از این اصطلاحات معادل دقیق و درستی برای این درجه نمی‌باشد. بنابراین فرآیند معادل‌یابی باید با توجه به جایگاه درجات نظامی در آن کشورها و کفویتشان در فرهنگ نظامی زبان مقصد صورت گیرد.

اساساً با معادل‌یابی دقیق درجه «سرتیپ دومی» می‌توان درجات بعدی را به نحو بهتر و شایسته‌تری معادل‌یابی نمود. در حال حاضر عدم ترجمه و معادل‌یابی دقیق این درجه باعث شده که درجات بعدی (سرتیپ، سرلشکر، سپهبد، ارتشبد) به درستی ترجمه نگردد.

با انجام مقایسه‌ای بین درجات نظامی سطح بالای ایران و کشورهای عربستان سعودی^۱، عراق^۲، عمان^۳ و قطر^۴ می‌یابیم که درجات نظامی فریق اول، فریق، لواء و عمید درجات عالی نظامی در کشورهای مذکور است. با اینکه معادل لفظی و دقیق چهار درجه عالی کشورهای مذکور (ارتشبد، سپهبد، سرلشکر و سرتیپ) است اما معادل‌یابی تطبیقی این درجات در کشور ما دشوار می‌نماید، چرا که دو درجه ارتشبدی و سپهبدی در ساختار درجات کشورهای مذکور وجود دارد و حتی در برخی کشورها از جمله عربستان جایگاه دارنده این درجات در پروتوکل تشریفات تقدم (در نشستن و ایستادن در مراسمات استقبال و ترتیب نشستن بر سفره شام و...) مناسبات رسمی به طور دقیق مشخص شده است (رجوع شود به: العثمان والخریف، ۲۰۱۸: ۲۶).

البته در ایران هم رویه ثابت و مستندی برای ترجمه این درجات وجود ندارد به طور مثال شبکه العالم^۵ و الجزيرة^۶ درجه نظامی سرلشکری ایران را به «اللواء» ترجمه کرده‌اند حال آنکه این درجه نظامی در سایت ریاست جمهوری ایران برای چندین بار به «فریق» و نه لواء ترجمه شده است^۷. این درجه نظامی در اصل در کفویت درجه فریق اول و فریق می‌باشد و نه لواء. و همتای شخصی که دارای این درجه نظامی است دارنده درجه «لواء» در کشورهای عربی نمی‌باشد. همچنان می‌توان این معادل‌یابی را برای کشورهایی که عالی‌ترین درجه نظامی آنها مشیر است در نظر گرفت با این اختلاف که درجه مشیر در رده عالی‌تری از فریق و فریق اول قرار می‌گیرد. این درجه معمولاً عالی‌ترین درجه نظامی است که به طرزی تشریفاتی و به رئیس جمهور یک کشور چنانچه نظامی باشد تعلق می‌گیرد. معرفی و ترجمه نادرست

^۱ قانون خدمة نظام الضباط، ۱۳۹۳: ۱۱.

^۲ الوقائع العراقية، ۲۰۲۴: ۳۶.

^۳ المرسوم السلطاني، ۱۴۱۰: ۴.

^۴ الجريدة الرسمية، ۱۹۸۱، ۳۹۷۶.

^۵ <https://www.alalam.ir/news/7026323>

^۶ <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/2025/6/13/>

^۷ <https://president.ir/ar/159998>

عالی‌ترین درجه نظامی ایران، «سرلشکر» به «لواء» توسط دولت و یا سفارت ایران به کشوری دیگر به قصد همتاگزینی و یا انجام یک دیدار رسمی تمامی معادلات را بر هم می‌ریزد.

لذا به نظر می‌رسد بهترین راه معادل‌یابی دقیق این درجات یافتن نزدیک‌ترین معادل برای درجه «سرتیپ دومی» به عنوان اولین درجه افسران عالی سپس تطبیق درجات بعدی بر اساس ترتیبات موجود بین دو ساختار ایرانی و عربی است.

با بررسی شرایط اعطای این درجه به عنوان اولین درجه فرمانده عالی در فرهنگ سازمانی نظامی ایران و کشورهای عربی مشخص گردید که مناسب‌ترین معادل برای درجه «سرتیپ دومی» واژه «عمید» می‌باشد؛ چرا که هر دو درجه به عنوان درجه‌ای اعطایی در هر دو ساختار به شمار می‌آید بدان معنا که افسران ارشد، صرف طی مدت ۴ سال یا ۵ سال از زمان دریافت درجه پیشین نمی‌توانند این درجه را کسب کنند و برای دریافت آن بایست جایگاه و شغل مناسب این درجه وجود داشته باشد تا فرآیند اعطای آن انجام گردد (رجوع شود به: افضل‌ی و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۱۰). دوم اینکه این دو درجه در هر دو ساختار به عنوان اولین درجه امیری و فرماندهی عالی به شمار می‌آید و نیز به عنوان درجه بعدی پس از درجه سرهنگی (عقید) که در دو ساختار نظامی مورد تأیید همه فرهنگ‌نویسان و صاحب‌نظران شناخته شده است. اکنون با توجه به ترجمه مفهومی و معادل‌یابی درجات نظامی بین زبان عربی و فارسی، جدول ذیل به ادامه معادل‌یابی پیشنهادی آن اشاره می‌کند.

جدول شماره ۳

ردیف	درجه	ترجمه مفهومی	مصر	عربستان	عراق	ایران
۱	رائد	سرگرد				
۲	مقدم	سرهنگ دوم				
۳	عقید	سرهنگ				

				سرتیپ دوم	عمید	۴
				سرتیپ	لواء	۵
				سرلشکر	فریق	۶
				سپهبد	فریق اول	۷

تفاوت‌های ساختاری و سازمانی

تفاوت‌های ساختاری و سازمانی در حوزه نظامی می‌تواند مترجم را با چالش‌هایی مواجه سازد. گاه مؤسسات و نهادهایی در یک کشور وجود دارند که در چارت سازمان‌ها و مؤسسات نظامی کشور دیگری به کلی تعریف نشده‌اند و یا متفرعاتی دارند که در کشور دیگری یافت نمی‌شوند. «زندگی سیاسی و اجتماعی یک کشور در اصطلاحات نهادی آن منعکس می‌گردد. عنوان رئیس دولت می‌تواند «رئیس جمهور»، «نخست وزیر»، «پادشاه» و.. باشد. ترجمه اصطلاحات نهادی می‌تواند شفاف باشد، یعنی ممکن است این اصطلاحات از جنس مفاهیمی بین‌المللی باشد که به راحتی می‌توان آن‌ها را ترجمه کرد و یا آن‌ها را به صورت واژگان و اصطلاحات دخیل ارائه نمود. برای مثال هنگامی که نام پارلمان (از پیش) ترجمه نشده، اما ترجمه رسمی تأیید شده‌ای در اسناد اداری دارد. اما این ترجمه اغلب برای خوانندگان فرهیخته است و برای خوانندگان عمومی در پیوست قرار می‌گیرد» (نیومارک، ۲۰۰۶: ۱۵۹). در رابطه با کشور عراق می‌توان به دو مفهوم «استخبارات» و «مخابرات» اشاره داشت که نام دو سرویس اطلاعاتی مجزا از هم است. با توجه به شرح وظایف این دو سرویس، دستگاه استخبارات عراق عهده‌دار حفظ و بررسی اطلاعات امنیت درون عراق است حال آنکه که «دستگاه مخابرات» به بررسی اطلاعات مربوط به کشور عراق در خارج از مرزها می‌پردازد. می‌توان وظیفه «دستگاه مخابرات» را شبیه به (CIA) دانست. «سرویس امنیتی مخابرات عراق به جمع‌آوری

اطلاعات و عملیات مدیریت اطلاعات در راستای حفظ امنیت ملی عراق در حوزه‌های مختلف از جمله مقابله با فعالیت‌های تروریستی، مبارزه با جاسوسی، جرایم سازمان یافته، اقتصادی و مواد مخدر می‌پردازد. ضمن اینکه جلوگیری از تخریب و غارت ثروت ملی عراق از جمله آثار باستانی و منابع طبیعی از دیگر وظایف این نهاد است.^۱ همانگونه که اشاره شد، وظیفه استخبارات بررسی اطلاعات مربوط به داخل کشور عراق از قبیل تهدیدهای ضد نیروهای مسلح، پیگیری گروهک‌های مسلح و مراقبت از تأسیسات است. پس صرف ترجمه هر دو اصطلاح به مجرد سرویس اطلاعاتی نمی‌تواند درک درستی از هر دو سازمان را به مخاطب ارائه کند. نیومارک معتقد است: «وقتی نام یک نهاد یا سازمان دولتی مبهم است، مترجم ابتدا باید مطمئن شود که یک ترجمه تأیید شده وجود دارد؛ دوم، آیا خواننده آن را درک می‌کند و آیا در چارچوب متن مناسب است یا خیر. اگر در یک متن اطلاعاتی فصیح این مورد صدق نمی‌کند، نام باید تغییر یابد و یک مترادف کاربردی ارائه شود که عاری از اصطلاحات فرهنگی باشد» (نیومارک، ۲۰۰۶: ۱۶۰). بر اساس تکنیک معادل‌یابی کارکردی نیومارک، معادل دقیق دستگاه استخبارات «سازمان اطلاعات نیروهای نظامی و انتظامی عراق» و معادل دستگاه مخابرات «دستگاه اطلاعات ملی عراق» است. با اینکه هر دو معادل نیز در ادبیات فارسی مطرح شده است اما گاه تشابه میان دو اصطلاح موجب سردرگمی مترجم می‌گردد. از دیگر اصطلاحات می‌توان به «الفرقة الذهبية» اشاره داشت. هر چند ترجمه تحت اللفظی این اصطلاح «لشکر طلایی» است اما این نیروها خود بخشی از نیروهای مبارزه با تروریسم می‌باشند که در ترجمه به فارسی از تعبیر «نیروهای ویژه مبارزه با تروریسم» نیز استفاده شده است. این مورد را نیز می‌توان پیرامون اصطلاح «قوات الرد السريع» وارد دانست که چه بسا معادل مناسب‌تر این اصطلاح در زبان فارسی «یگان ویژه یا یگان واکنش سریع» است. «قيادة العمليات المشتركة» از جمله نهادهای نظامی عراق است که وظیفه هماهنگی تمام نیروهای نظامی را بر عهده دارد و چه بسا «مرکز فرماندهی عملیات کل عراق» معادل مناسب این اصطلاح باشد. البته شایان ذکر است که معادل این نهاد به طور کلی در ایران وجود ندارد.

از دیگر اصطلاحات می‌توان به «الأمن القومي» اشاره داشت. در شرح وظایف کمیته الأمن القومي آمده است که «مأموریت آن تسهیل و هماهنگی سیاست امنیت ملی بین وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی عراق است که مسئول مسائل امنیت ملی هستند. کمیته وزارتی امنیت ملی، مرجع اصلی تصمیم‌گیری در مورد این مسائل در سطح وزرا است» (الأمر رقم ۶۸، ۲۰۰۴: ۱). هر چند معادل اصطلاح الأمن القومي در زبان فارسی «امنیت ملی» است اما اصطلاح دیگری نیز وجود دارد که گاه مترجم از آن غافل می‌گردد و آن «الأمن الوطني» است. پیرامون ترجمه اصطلاح الأمن الوطني – با توجه به تعریفی که از این امنیت می‌شود و در ذیل به آن پرداخته شده است – پیشنهاد می‌شود «امنیت داخلی» به عنوان معادل در نظر گرفته شود. البته چه بسا مترجمی که برای اولین بار قصد ترجمه چنین متونی را داشته باشد واژه

^۱ . سایت سرویس امنیتی مخابرات عراق: <https://inis.gov.iq/National-Intelligence-Service.html>

الأمن الوطني را معادل امنیت ملی بداند که این خود مفهوم جمله و یا عبارت را به گونه‌ای اساسی تغییر می‌دهد. از دیگر نهادهای امنیتی عراق که ترجمه آن معمولاً به اشتباه صورت می‌گیرد، «مستشاریة الأمن القومي» است. هر چند برخی معتقدند وظایف این سازمان به «شورای عالی امنیت ملی» بسیار نزدیک است و حتی این سازمان را نیز بدان ترجمه کرده‌اند اما دو نهاد دیگری نیز در عراق وجود دارد که وظایفی مشابه وظایف این نهاد دارند و آن دو عبارت‌اند از: «مجلس الأمن الوطني» و «جهاز الأمن الوطني». وظایف دستگاه «الأمن الوطني» اینگونه تعریف شده است؛ «اول: حفظ امنیت شهروندان، افراد و تأسیسات، حفظ نظم عمومی و منافع ملی، و اتخاذ تدابیر، رویه‌ها و ابزارهای امنیتی و همچنین تلاش‌های اطلاعاتی برای جلوگیری از هرگونه فعالیت خصمانه داخلی، مقابله با خطرات و تهدیداتی که امنیت ملی را تهدید می‌کند، و حفظ امنیت و ثبات جامعه. دوم: تحکیم نظم عمومی کشور، حفظ امنیت شهروندان، افراد و تأسیسات استراتژیک و حفاظت از منافع ملی» (قانون جهاز الأمن الوطني العراقي، ۲۰۲۱: ۱). از آنجایی که در شرح وظایف این نهاد امنیتی آمده است، وظیفه‌اش تمرکز بر وضعیت داخلی عراق است و به مسائل و چالش‌های بین المللی این کشور کمتر می‌پردازد. پیرامون ترجمه اصطلاح «مجلس الأمن الوطني» از آنجایی که معمولاً واژه مجلس در زبان فارسی به شورا ترجمه می‌گردد، بهتر است بهترین معادل برای مجلس الأمن الوطني «شورای امنیت داخلی عراق» در نظر گرفته شود. چنانکه بهتر است جهاز الأمن الوطني به «دستگاه امنیت داخلی عراق» ترجمه گردد. معادل مستشاریة الأمن القومي را نیز می‌توان اصطلاح «شورای عالی امنیت ملی» در نظر گرفت. (رجوع شود به: صدقی و کیادر بندسری ۱۳۹۶: ۲۰۴).

از مهم‌ترین سازمان‌هایی که به اشتباه ترجمه می‌گردد و معمولاً درک درستی نسبت به آن وجود ندارد «الوزارة الداخلية العراقية» است. برخی تصور می‌کنند که وزارت داخلی عراق همان وزارت کشور است و به عبارتی وظایف این وزارت را همانند وظایف وزارت کشور ایران می‌دانند. حال آنکه نود درصد وظایف این وزارت از جنس رسیدگی به امورات پلیسی و امنیتی است؛ «اجرای سیاست امنیت ملی دولت برای حفظ امنیت داخلی و مشارکت در توسعه و تدوین سیاست مذکور، تحکیم نظم عمومی در جمهوری عراق و محافظت از جان، آزادی‌ها و اموال عمومی و خصوصی مردم در برابر هر گونه تهدید، جلوگیری از ارتکاب جرایم، مبارزه با تروریسم در تمام اشکال آن و اقدام قانونی علیه متهمان به ارتکاب چنین جرایمی، انجام وظایف فدرال و محلی مربوطه و توسعه آنها با هماهنگی سایر وزارتخانه‌ها و ادارات ذیصلاح در منطقه و استان‌هایی که در چارچوب یک منطقه سازماندهی نشده‌اند، در قالب وظایف مشترک و در نظر گرفتن ماده (۵) قانون اساسی عراق با گنجانیدن تمام عناصر عراقی در مناصب وزارتی»^۱. بارها مشاهده شده که این نهاد در زبان فارسی به «وزارت داخله» ترجمه شده است در صورتی که نویسندگان این پژوهش معتقدند این اصطلاح وافی به غرض نیست چرا که درک روشنی را به مخاطب ارائه نمی‌دهد. نیومارک در باب ترجمه وزارتخانه‌ها

^۱ <https://archive3.parliament.iq/ar/>

می‌گوید: «نام وزارتخانه‌ها معمولاً به صورت تحت‌اللفظی ترجمه می‌شود، مشروط بر اینکه به طور مناسب توصیف شوند. بنابراین خزانه‌داری به وزارت دارایی، دفتر وزارت کشور به وزارت کشور، دادستان کل به قاضی القضاات ترجمه می‌گردد. یا اینکه مترجم بایست معادل فرهنگی مناسب را ارائه دهد و بنابراین وزارت دفاع به وزارت دفاع ملی ترجمه می‌گردد. همچنان اصطلاحاتی همچون «حوزه اجتماعی» و «حوزه مبادلات» بایست با اصطلاحات «امور اجتماعی» و «تجارت» جایگزین شود.» (نیومارک، ۲۰۰۶: ۱۵۹). هر چند نیومارک در ابتدا ترجیح می‌دهد نام وزارتخانه‌ها به گونه‌ای تحت‌اللفظی ترجمه شود اما این امر را مشروط به توصیف واضح و دقیق از اصطلاح می‌کند. بهترین معادل این اصطلاح می‌تواند «وزارت امنیت داخلی» عراق باشد و این معادل را می‌توان از نوع معادل یابی کارکردی نیومارک برشمرد. عدم درک درست جایگاه سازمان در کشور مبدأ افزون بر چالش ترجمه دقیق چالش‌هایی را نیز پیرامون همتاگزینی ایجاد می‌کند. بر اساس شرح وظایف سازمان مذکور، همتای وزیر داخله کشور عراق، وزیر کشور ایران نیست بلکه فرماندهی پلیس ایران است.

طبقه‌بندی اطلاعات نظامی

مطالعه و بررسی چالش ترجمه اطلاعات طبقه‌بندی‌شده از مسائلی است که مغفول مانده است. طبق آیین‌نامه طرز نگهداری اسناد سری و محرمانه دولتی و طبقه‌بندی و نحوه مشخص نمودن نوع اسناد و اطلاعات جمهوری اسلامی ایران^۱، اسناد به چهار طبقه (بکلی سری، سری، خیلی محرمانه، محرمانه) تقسیم‌بندی شده است؛ «اسناد بکلی سری اسنادی است که افشای غیر مجاز آنها به اساس حکومت و مبانی دولت ضرر جبران ناپذیری برساند. اسناد سری اسنادی است که افشای غیر مجاز آنها منافع عمومی و امنیت ملی را دچار مخاطره می‌کند. اسناد سری نیز اسنادی است که افشای غیر مجاز آنها نظام امور سازمانها را مختل و اجرای وظائف اساسی آنها را ناممکن سازد. همچنین اسناد محرمانه اسنادی است که افشای غیر مجاز آنها موجب اختلال امور داخلی یک سازمان می‌شود یا با مصالح اداری آن سازمان مغایر باشد» (نظامنامه و دستورالعمل حفاظت اسناد و مدارک طبقه‌بندی شده، ۱۳۸۹: ۶). طبقه‌بندی اطلاعات در کشورهای عربی با این طبقه‌بندی متفاوت است. کمیته داده‌ها و هوش مصنوعی عربستان سعودی^۲، اطلاعات را به چهار طبقه (سری للغاية، سری، مقید و عام) / (بکلی سری، سری، محرمانه، عمومی) تقسیم می‌کند. (رجوع شود به: سیاست تصنیف البیانات، ۱۴۴۴: ۴). در تعریف اطلاعات بکلی سری گفته شده اطلاعاتی است که دسترسی غیر مجاز یا افشای آنها منجر به آسیبی جدی، استثنائی و جبران ناپذیری به منافع ملی، از جمله نقض توافق‌نامه‌ها و معاهدات، آسیب به اعتبار پادشاهی، روابط دیپلماتیک، اقتصاد ملی، زیرساخت‌های ملی یا عملیات دولتی شود. افشای این اطلاعات می‌تواند موجب ضرر به عملکرد نهادهای عمومی شود که در نتیجه آن منافع ملی آسیب ببیند. افشای این

^۱ تصویب‌نامه شماره ۱۷۰-۱۴ / م مورخ ۱۳۵۴/۱۰/۲ هیأت وزیران.

^۲ الهيئة السعودية للبيانات والذكاء الصناعي

گونه اطلاعات یا دسترسی غیر مجاز به آن‌ها و یا محتوایشان می‌تواند سلامت و ایمنی افراد را در مقیاسی وسیع و همچنین حریم خصوصی مقامات ارشد و منابع محیطی یا طبیعی را آسیب بزند. اطلاعات سرّی اطلاعاتی است که دسترسی غیر مجاز به آن‌ها یا افشای آن‌ها یا محتوای آن‌ها منجر به آسیبی جدی به منافع ملی، آسیب جزئی به اعتبار پادشاهی، روابط دیپلماتیک، کارایی عملیاتی امنیتی یا نظامی، اقتصاد ملی، و زیرساخت‌های ملی و عملیات دولتی گردد. ایجاد زیان مالی در سطح سازمانی که منجر به ورشکستگی یا ناتوانی نهادها در انجام وظایفشان شود و از دست دادن قابل توجه قدرت رقابتی و یا هر دو مورد از دیگر عواقب افشا و یا دسترسی غیر مجاز به این اطلاعات و یا محتوایشان است. آسیب رساندن یا ضرر جدی به زندگی گروهی از افراد و همچنین اطلاعات مربوط به بررسی پرونده‌های کلان و سازمان یافته مانند تأمین مالی تروریسم از دیگر پیامدهای دسترسی غیر مجاز به اطلاعات سرّی، افشا و یا افشای محتوایشان است. اطلاعات محرمانه اطلاعاتی است که افشا و یا دسترسی غیر مجاز به آن‌ها و یا به محتوایشان تأثیر منفی محدودی بر کار نهادهای عمومی یا فعالیت‌های اقتصادی کشور و یا بر کار یک شخص و یا خسارت محدودی به دارایی‌های هر نهاد و زیان‌های محدودی به موقعیت مالی و رقابتی آن داشته باشد. آسیب محدود کوتاه مدّت به محیط زیست یا منابع طبیعی نیز از پیامدهای افشای اطلاعات محرمانه و یا دسترسی غیر مجاز به آن‌ها و یا محتوایشان است. اطلاعات عمومی نیز اطلاعاتی است که دسترسی غیر مجاز به آن‌ها یا محتوایشان یا افشای آن‌ها منجر به هیچ یک از تأثیرات مذکور نگردد و بر منافع ملی، فعالیت‌های بخش‌ها، منافع افراد و منابع طبیعی تأثیری نگذارد (رجوع شود به: همان). مطابق آنچه در سند سیاست طبقه‌بندی اطلاعات ملی قطر عرضه شده، اطلاعات به پنج دسته (عام، داخلی، محدود الوصول، سرّی، سری للغاية) (عمومی، داخلی، دسترسی محدود، سرّی، بکلی سرّی) دسته‌بندی شده است (سیاسة تصنيف البيانات الوطنية، ۲۰۲۳: ۱۳). اطلاعات عمومی در دسترس همه است و به راحتی می‌توان به آن‌ها دست یافت. اطلاعات داخلی برای استفاده داخلی یک سازمان است و تنها کارمندان آن سازمان به آن‌ها دسترسی دارند. اطلاعات با دسترسی محدود اطلاعات حسّاسی است که دسترسی به آن‌ها بر برنامه عملیاتی سازمان تأثیر خواهد گذاشت. این اطلاعات نیز در دست افراد خاص و یا گروه‌های تعریف شده توسط قانون کار است. اطلاعات سرّی اطلاعات بسیار محرمانه‌ای است که شامل داده‌های کاربر یا کسب و کار می‌شود و در صورت فاش شدن، سازمان مشمول مسؤولیت قانونی و آسیب به اعتبار خود خواهد شد. معمولاً اشخاص محدودی به این اطلاعات دسترسی دارند. اطلاعات بکلی سرّی نیز اطلاعاتی است که به طور کامل سرّی‌اند و معمولاً یک شخص به آن‌ها دسترسی دارد (رجوع شود به: همان). طبقه‌بندی اطلاعات در کشور عمان به چهار دسته تقسیم می‌گردد^۱: (سرّی للغاية، سرّی، محدود، مکتوم) (بکلی سرّی، سرّی، دسترسی محدود، محرمانه) (الجريدة الرسمية، ۲۰۱۱: ۳). در شرح و تعریف این طبقه‌بندی آمده است اطلاعات بکلی سرّی اطلاعاتی است که افشا، نگهداری یا در اختیار داشتن آن‌ها

^۱ فرمان سلطانی شماره ۱۱۸/۲۰۱۱ پیرامون صدور قانون طبقه‌بندی اسناد دولتی و سازماندهی اماکن حفاظت شده.

می‌تواند به امنیت داخلی یا خارجی کشور آسیب جدی وارد کند، یا به نفع هر کشوری یا نهاد دیگری باشد که تهدیدی برای کشور عمان محسوب شود و یا بتواند باشد. این اطلاعات شامل برنامه‌ها و جزئیات عملیات نظامی و هرگونه اطلاعات مربوط به آنها، اطلاعات سیاسی رسمی مربوط به روابط، توافق‌نامه‌ها یا معاهدات بین‌المللی و کلیه مباحث، مطالعات و کارهای مقدماتی مرتبط، اطلاعات مربوط به کار، اقدامات، تشکیلات و تجهیزات سازمان‌های امنیتی و اطلاعاتی و اطلاعات مربوط به سلاح، مهمات یا هر منبع دیگر قدرت دفاعی می‌باشد. اطلاعات سری اطلاعاتی است که افشا، نگهداری یا در اختیار داشتن آن، امنیت کشور را تهدید کند، به آن آسیب برساند یا برای هر کشور یا نهاد دیگری مفید باشد. اطلاعات مربوط به محل نگهداری مواد دفاعی یا اقتصادی، اطلاعات با جنبه امنیتی که افشای آن تأثیر منفی بر روحیه شهروندان داشته باشد، اطلاعات مربوط به تحرکات نیروهای مسلح یا امنیت عمومی و همچنین اطلاعاتی که بر اعتبار دولت تأثیر بگذارد از این دسته اطلاعات است. اسناد با دسترسی محدود شامل اطلاعاتی است که افشا، نگهداری یا در اختیار گذاشتن آن باعث ایجاد مشکلات اداری یا اقتصادی برای کشور شود یا به نفع هر کشور یا نهاد دیگری باشد. اطلاعاتی که به اعتبار هر وجهه عمومی آسیب بزند از این قبیل است. اما اطلاعات مکتوم (محرمانه) اطلاعاتی است که برای حفظ منافع دولت نباید افشا شود. اطلاعات مربوط به امور مالی یا اقتصادی که افشای آن‌ها به منافع دولت آسیب بزند و همچنین اطلاعات مربوط به امور اداری یا پرسنلی از این دست اطلاعات است (رجوع شود به: همان).

حال اگر سیستم طبقه‌بندی اطلاعات در ایران و کشورهای مذکور بررسی و مقایسه شود، ملاحظه می‌شود دو طبقه بکلی سری، سری و تا حدودی طبقه محرمانه را می‌توان در کشورهای نامبرده یافت. اما طبقه خیلی محرمانه که بر اساس تعریف خاصی در ساختار طبقه‌بندی اطلاعاتی ایران تنظیم شده است، مشاهده نمی‌شود. هنگام بررسی مقایسه‌ای اطلاعات باید توجه داشت که اطلاعات دریافتی از دیگر کشورها و یا ارسالی به آن‌ها در طبقه مخصوص خود قرار گیرند. پیشنهاد می‌شود مترجم اضافات و شروحي را پیرامون رتبه بندی اطلاعات در دو فرهنگ و یا دو کشور ارائه دهد تا مخاطب را در فهم مطلب یاری سازد، «اطلاعات اضافی که یک مترجم می‌تواند به روایت خود اضافه کند، معمولاً فرهنگی (مربوط به تفاوت‌های بین دو فرهنگ)، فنی (مربوط به موضوع) یا زبانی (توضیح کاربرد دشوار کلمات) است و برخلاف متن اصلی، به نیازهای خوانندگان او بستگی دارد» (نیومارک، ۲۰۰۶: ۱۴۵). برای مثال نامه‌ای وزارتتی از کشوری دیگر و با رتبه «مقید» دریافت می‌شود. در ابتدا باید مشخص نمود این نامه در طبقه محرمانه است یا خیلی محرمانه. با وجود اینکه واژه مقید خود در معنای «محرمانه» است اما باید توجه داشت رتبه محرمانگی این سند بایست در سطحی از محرمانگی تعریف شده در قانون طبقه‌بندی اطلاعات ایران باشد. و یا بر عکس، چنانچه بخواهیم داده‌هایی با طبقه خیلی محرمانه را با دیگری در میان بگذاریم طبقه مناسب این محرمانگی را در کشور مقصد در نظر بگیریم و با توجه به اختلاف طبقه‌بندی اطلاعات در کشور مورد نظر و همچنین تعریف و دامنه اهمیتی که از طبقه مورد نظر در کشور مبدأ و مقصد می‌شود ترتیبات اداری رعایت گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

از مهم‌ترین چالش‌های ترجمه اصطلاحات، واژگان و مفاهیم مربوط به حوزه نظامی بین زبان فارسی و عربی می‌توان به عدم درک درست از سیستم درجات نظامی، تفاوت سازمانی و ساختاری و تنوع طبقه‌بندی اطلاعات اشاره داشت. مترجم بایست اطلاعاتی کافی نسبت به پدیده‌های مذکور در فرهنگ مبدأ و مقصد داشته باشد تا بتواند حق مطلب را با ترجمه بسیار دقیق ادا کند. همانگونه که در متن مقاله اشاره شد، ترجمه نادرست یک اصطلاح می‌تواند امورات مربوط به تشریفات، رسانه‌ای شدن، و مهم تر از همه اختیار طرف مناسب این دیدار و اختیارات طرف اوّل را تحت الشعاع قرار دهد.

در رابطه با چالش معادلیابی درجات نظامی بین کشورهای عربی و ایران از آنجایی که دو درجه نظامی ارتشبد و سپهبد در دیگر کشورها وجود دارد ولی در کشور ما دو درجه سرلشکر و سرتیپ درجات عالی‌هاند پیشنهاد می‌شود درجه ملازم به ستوان دوم، ملازم اوّل به ستوان یکم، عمید به سرتیپ دوم، لواء به سرتیپ، فریق به سرلشکر و فریق اوّل به سپهبد ترجمه گردد. این ترجمه را می‌توان مناسب‌ترین ترجمه درجه‌های نظامی رده بالا میان دو فرهنگ و زبان عربی و فارسی دانست. نویسندگان این پژوهش تأکید دارند درجه سرتیپ دوم را به هیچ عنوان نباید به «عمید ثانی» ترجمه کرد. چرا که مخاطب عرب هیچ درکی نسبت به این ترجمه ندارد. پیرامون درجات طیف ستوان نیز باید گفت بهتر است ملازم به ستوان دوم و ستوان سوم به نائب ضابط ترجمه گردد.

در رابطه با تفاوت سازمانی و ساختاری میان کشور مبدأ و مقصد، مترجم بایست معادل دقیق سازمان و یا ساختار مقصود را در کشور خود بیابد. و این جست و جو جز با آشنایی با شرح وظایف و مأموریت‌های سازمان مورد نظر حاصل نمی‌گردد. مسأله تشابه میان برخی سازمان‌ها و ادارات در زبان مبدأ نیز بایست در نظر گرفته شود، چرا که گاه مترجم به علت تشابهات لفظی بین سازمان‌ها غافل می‌گردد و نمی‌تواند حق مطلب را ادا کند. برای مثال هنگامی که مترجم در صدد ترجمه یک نهاد و یا سازمان امنیتی کشوری عربی است بهتر است اطلاعات خود را درباره دیگر سیستم‌های امنیتی موجود در آن کشور نیز تعمیق بخشد.

پیرامون طبقه‌بندی اطلاعات امنیتی باید گفت هر کشوری طبقه‌بندی مخصوص خود را دارد. البته این طبقه‌بندی در کشور ما اندکی پیچیده‌تر می‌نماید. توصیه می‌شود مترجم با دقت نظر بسیار بالایی طبقه‌بندی اطلاعات دیگر کشورها را مطالعه کند و سپس بر مبنای حساسیت اطلاعات و تعریفی که از محرمانگی و درصد تأثیر افشای اطلاعات، محتوای آن‌ها و یا دسترسی غیر مجاز به آن‌ها ارائه می‌شود، آن‌ها را طبقه‌بندی کند. دو طبقه محرمانه و خیلی محرمانه چه بسا چالشی‌ترین طبقات رده‌بندی اطلاعات باشند. چرا که رتبه خیلی محرمانه در طبقه‌بندی اطلاعات کشورهای عربی به چشم نمی‌خورد و بایست بر اساس دامنه تأثیر محرمانه بودن اطلاعات در کشور مبدأ رتبه مناسب را به آن اطلاعات اختصاص داد.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

منابع

- ایروانی، محمدرضا. (۱۴۰۰). تأثیر زبان عربی بر واژه سازی و واژه گزینی نظامی در زبان فارسی. *پژوهشنامه علوم دفاعی*، (۳)، ۷۴-۳۹.
- آذرنوش، آذرتاش. (۱۳۹۶). *فرهنگ معاصر عربی-فارسی*. چاپ هجدهم. تهران: نشر نی.
- الأمر رقم ۶۸ الصادر عن سلطة الائتلاف المؤقتة، اللجنة الوزارية للأمن القومي. (۲۰۰۴). رقم ۴/۶۸. رستمی، محمود. (۱۳۸۶). *فرهنگ واژه‌های نظامی*. تهران: ایران سبز.
- رمضانی، ربابه و قربانی مادوانی، زهره. (۱۴۰۱). کنکاشی در معادلیابی اصطلاح و اصطلاح سازی از عربی به فارسی. *پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*، ۱۲(۲۷)، ۹۱-۶۲.
<https://doi.org/10.22054/rctall.2023.70131.1651>
- زارعی، فاطمه؛ افضلی، علی و نیازی، شهریار. (۱۴۰۰). آسیب شناسی فرآیند واژه گزینی درجات نظامی در واژه‌نامه‌های عربی. *پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*، ۱۱(۲۵)، ۱۲۴-۹۹.
<https://doi.org/10.22054/rctall.2022.67569.1620>
- العثمان، عبدالعزيز بن بدر والخريف، عبدالله بن ناصر. (۲۰۱۸). *المراسيم والبروتوكول للعاملين في العلاقات العامة*. نشر عزّ الانتشارات.
- قیم، عبدالنبی. (۱۳۹۴). *فرهنگ معاصر میانه (عربی-فارسی)*. چاپ چهارم. تهران: فرهنگ معاصر.
- کبیری، محمد. (۱۴۰۰). *فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات نظامی عربی-فارسی*. چاپ اول. تهران: مرکز انتشارات راهبردی.
- کوّاری، علی؛ گنجی، نرگس و طهماسبی، عدنان. (۱۳۹۸). چالش‌های ترجمه از زبان فارسی به عربی (مطالعه موردی: گفتمان نظامی). *دو فصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*، ۹(۲۱)، ۷۳-۹۳.
<https://doi.org/10.22054/rctall.2020.45805.1412>
- کیادر بندسری، فاطمه و صدقی، حامد. (۱۳۹۶). چگونگی ترجمه‌پذیری عنصر فرهنگی «نهاده‌ها، آداب و رسوم، جریانات و مفاهیم» در ترجمه‌های عربی به فارسی با تکیه بر چارچوب نظری نیومارک. *ادب عربی*، ۹(۲)، ۱۹۹-۲۱۶.
<https://doi.org/10.22059/jalit.2018.209412.611486>
- گنتزله، ادوین. (۱۳۸۰). *نظریه‌های ترجمه در عصر محاصر*، ترجمه علی صلح‌جو. چاپ اول. تهران: انتشارات هرمس.
- مسعود، جبران. (۱۳۹۲). *فرهنگ القبايلي الرائد (عربی-فارسی)*، ترجمه رضا انزابی نژاد. چاپ هفتم. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.
- میرزایی، نجفعلی. (۱۳۸۸). *فرهنگ اصطلاحات معاصر (عربی-فارسی)*. تهران: فرهنگ معاصر.
- نیومارک، پیتر. (۲۰۰۶). *الجامع فی الترجمة*، ترجمه حسن غزّال. الطبعة الأولى. بیروت: دار ومکتبه الهلال.
- الوقائع العراقية. (۲۰۲۴). الجريدة الرسمية لجمهورية العراق، قرار مجلس الوزراء رقم (۲۴۹۵۹) لسنة ۲۰۲۴.

اسناد

سیاسات حوکمه البيانات الوطنیة (سند منتشر شده توسط کمیته داده، و هوش مصنوعی عربستان سعودی) (۲۰۲۰).
سیاسة تصنيف البيانات، الوكالة الوطنیة للأمن السیبرانی-شؤون الحوکمة والضمان السیبرانی الوطنی (سند منتشر شده توسط کمیته ملی امنیت سایبری قطر، امور حاکمیتی و ضمانت امنیت سایبری ملی)، (۲۰۲۳).
قانون جهاز الأمن الوطنی العراقی لسنة ۲۰۲۱، صفحات ۷-۱.
قانون رقم ۱ لسنة ۱۹۸۱ بتنظیم الضباط فی القوآت المسلّحة (۱۹۸۱)، الجريدة الرسمية، العدد ۱.
قانون نظام خدمة الضباط (۱۳۹۳)، نشر المركز الوطنی للوثائق والمحفوظات، المنشور بجريدة أمّ القرى عدد (۲۴۹۲).
المرسوم السلطانی (۹۰ / ۳۵) بإصدار قانون الشرطة (۱۴۱۰)، الجريدة الرسمية.
مرسوم سلطانی رقم ۲۰۱۱/۱۱۸ بإصدار قانون تصنيف وثائق الدولة وتنظیم الأماكن المحمیة (۲۰۱۱)، الجريدة الرسمية، العدد (۹۴۹)، صفحات ۷-۱.
نظامنامه و دستورالعمل حفاظت اسناد و مدارک طبقه بندی شده، برآمده از اجلاس مدیران و دبیرخانه قوای سه گانه (۱۳۸۹)، اداره کل دبیرخانه مرکزی.

Internet Sources

منابع اینترنتی

<https://inis.gov.iq/National-Intelligence-Service.html>
<https://archive3.parliament.iq/ar/2016/07/28/>
<https://www.alalam.ir/news/7026323>
<https://president.ir/ar/159998>
https://www.mod.gov.eg/modwebsite/Mod_MRDAr.aspx
<https://www.aljazeera.net/encyclopedia/2025/6/13>

Persian and Arabic References Presented in English

Al-Amr No. 68 issued by the Coalition Provisional Authority, Ministerial Committee for National Security. (2004). No. 68/4. [In Arabic]
Azarnoush, A. (2017). *Contemporary Arabic-Persian dictionary* (18th ed.). Tehran: Ney. [In Persian]
Gentzler, E. (2001). *Contemporary translation theories* (A. Solhjou, Trans.; 1st ed.). Tehran: Hermes. [In Persian]
Iravani, M. R. (2021). The influence of the Arabic language on military word formation and selection in Persian. *Journal of Defense Sciences*, 1(3), 39–74. [In Persian]
Kabiri, M. (2021). *Arabic-Persian military vocabulary and terminology dictionary* (1st ed.). Tehran: Strategic Publications Center. [In Persian]
Kiyadarbandsari, F., & Sedghi, H. (2017). Translatability of cultural elements (“institutions, customs, movements, and concepts”) in Arabic-to-Persian translations based on Newmark’s theoretical framework. *Arabic Literature*, 9(2), 199–216.
<https://doi.org/10.22059/jalit.2018.209412.611486> [In Persian]

- Kovvari, A., Ganji, N., & Tahmasebi, A. (2019). Challenges of translation from Persian into Arabic: A case study of military discourse. *Translation Research in the Arabic Language and Literature*, 9(21), 73–93. <https://doi.org/10.22054/rctall.2020.45805.1412> [In Persian]
- Massoud, G. (2013). *Al-Raed alphabetical dictionary (Arabic–Persian)* (R. Anzabi Nejad, Trans.; 7th ed.). Mashhad: Astan Quds Razavi. [In Persian]
- Mirzaei, N. A. (2009). *Dictionary of contemporary terms (Arabic–Persian)*. Tehran: Farhang-e Moaser. [In Persian]
- Newmark, P. (2006). *Al-Jami‘ fi al-tarjama* (H. Ghazaleh, Trans.; 1st ed.). Beirut: Dar wa Maktabat al-Hilal. [In Arabic]
- Othman, A. B. B., & Al-Kharif, A. B. N. (2018). *Protocols and ceremonies for public relations practitioners*. Izz Publications. [In Arabic]
- Qayyem, A. (2015). *Contemporary intermediate dictionary (Arabic–Persian)* (4th ed.). Tehran: Farhang-e Moaser. [In Persian]
- Ramazani, R., & Ghorbani Madvani, Z. (2022). Term equivalence and term formation from Arabic into Persian. *Translation Research in the Arabic Language and Literature*, 12(27), 62–91. <https://doi.org/10.22054/rctall.2023.70131.1651> [In Persian]
- Rostami, M. (2007). *Dictionary of military terms*. Tehran: Iran Sabz. [In Persian]
- Zarei, F., Afzali, A., & Niazi, S. (2021). Problems in the process of selecting military ranks in Arabic dictionaries. *Translation Research in the Arabic Language and Literature*, 11(25), 99–124. <https://doi.org/10.22054/rctall.2022.67569.1620> [In Persian]

Legal and Policy Documents

- Cabinet Decision No. 24959 of 2024. (2024). *Official Gazette of the Republic of Iraq*. [In Arabic]
- Data classification policy. (2023). National Cybersecurity Agency, Governance and National Cyber Assurance Division, Qatar. [In Arabic]
- Governance of national data policies. (2020). Saudi Data and Artificial Intelligence Authority. [In Arabic]
- Iraqi National Security Service Law. (2021), 1–7. [In Arabic]
- Law No. 1 of 1981 on the organization of officers in the armed forces. (1981). *Official Gazette*, No. 1. [In Arabic]
- Officers' service system law. (2014). National Center for Documents and Archives; published in *Umm al-Qura Gazette*, No. 2492. [In Arabic]
- Regulations and instructions for the protection of classified documents. (2010). Central Secretariat General Directorate. [In Persian]
- Royal Decree No. 118/2011 issuing the state document classification law and regulation of protected places. (2011). *Official Gazette*, No. 949, 1–7. [In Arabic]
- Royal Decree No. 35/90 issuing the police law. (1990). *Official Gazette*. [In Arabic]